

Andreas Stenkar Karlgren:

Kommentar till Svenska kyrkans Överklagandenämnds beslut (ÖN 1/2015)

I kölvattnet av Göteborgs stifts domkapitels avgörande i fallet Fogelqvist och Överklagandenämndens avgörande ÖN 1/2015 har det uppstått en debatt kring avgörandenas innebörd. Från vissa håll har det framhållits att avgörandet inte skulle vara en framgång för klaganden utan att Överklaganden huvudsakligen har accepterat Domkapitlets avgörande och de resonemang som finns där.

Detta skulle en betydande osäkerhet för de präster kring ramarna för den s.k. predikofriheten. Det är därför på sin plats att analysera avgörandena och göra en bedömning av betydelsen för andra präster.

Klagandens talan i Överklagandenämnden

Överklagandet var förenat med tre yrkanden. I första hand att ärendet skulle återförvisas till Domkapitlet på grund av brister i handläggningen. I andra hand att man helt skulle frikänna Fogelqvist från anklagelsen om brott mot sina vigningslöften. I tredje hand att påföljden skulle sättas ner.

Vid en ytlig analys av avgörandet kan man dra slutsatsen att ett bifall endast på tredjehandsyrkandet skulle vara att räkna som en mindre framgång för klaganden. En mer ingående analys av Överklagandenämndens skäl för sitt beslut är emellertid på sin plats.

Argumentationen för andra och tredjehandyrkandena är först och främst att Fogelqvist endast har hållit sig till klassiska ämbetssynen. Att ämbetssynen kan kallas för en frälsningsfråga framgår av bl.a. Bo Giertz och Bertil Gärtners utläggning av 1 Kor 14. Fogelqvist har inte lärt att en felaktig lära i fråga om prästämbetet betyder att man går miste om frälsningen. Om Fogelqvists predikan uppfattas så har han erkänt att det är fel och har han därför bett om ursäkt för detta. Det är bara den som går mot sitt samvete som på grund på denna lära kan gå miste om frälsningen.

Vad skiljer sig mellan Domkapitlets och Överklagandenämndens beslutsskäl?

Domkapitlets avgörande tar sin utgångspunkt i lärofrågan. Vad Domkapitlet lägger Fogelqvist till last är att han predikat i strid mot Svenska kyrkans lära eftersom han inte har förkunnat Guds ord rent och klart och i enlighet med bekännelseskrifterna. Genom predikan har Fogelqvist därmed gett uttryck för en för Svenska kyrkan avvikande lära om prästämbetet som gör att han ska berövas rätten att utöva ämbetet.

Överklagandenämndens bedömning av ärendet är i denna del helt annorlunda.

Överklagandenämnden konstaterar inledningsvis att Domkapitlets läsning av predikan är den rimligaste. Samtidigt inskräper man rätten att hålla fast vid den klassiska ämbetsuppfattningen. Man finner inte att Fogelqvist har gått utöver den klassiska

ämbetsteologin. Inte heller att han predikat i strid mot Guds ord eller bekännelseskriterierna. Man har heller inget klander att rikta mot Fogelqvists uppfattning om uppsåtligt synd i relation till budet i 1 Kor 14.

Av detta får man dra slutsatsen att Överklagandenämnden har accepterat den huvudsakliga argumentationen i Fogelqvists talan och kan antas ha tagit intryck av sakkunnigutlåtandena som åberopats.

Vad Överklagandenämnden finner tveksamt är istället att Fogelqvist inom ramen för gudstjänsten har uttryckt sig på ett sätt som varit ägnat att skapa oro i församlingen. Men det är först i ljuset av att predikan kunde sättas i samband med tillsättningen av två kvinnliga kollegor i pastoratet som detta väger över i ett brott mot vigningslöftenas krav på en lojalitet mot Svenska kyrkans ordningar.

På detta sätt frikänner man Olle Fogelqvist från den egentliga anklagelse som Domkapitlet lagt honom till last nämligen att ha undervisat i strid mot kyrkans lära. Istället är det av Olle Fogelqvist pastorala omdöme i den enskilda predikan som klandras.

Av det ovanstående kan man dra två slutsatser.

För det första: Olle Fogelqvists förkunnelse, som den uttryckts i hans predikan med förtydliganden inför tillsynsmyndigheterna, är inte oförenlig med Guds ord och Svenska kyrkans lära.

För det andra: Präster som delar hans teologi har rätt att undervisa denna men detta bör ske med tillbörliga hänsyn till den pastorala situationen.

Hur Överklagandenämnden skulle resonera kring en predikan som inte belastades av ett mått av oklarhet kring frälsningsmöjligheten för dem med en avvikande uppfattning går inte säkert att säga. Skrivelsen i avgörandet att det är tveksamt att förkunna på detta sätt ger ett visst utrymme för antagandet att detta i sig inte är ett brott mot vigningslöftena. Stöd för detta kan sökas i att förändringarna i pastoratet verkar vara utslagsgivande i Överklagandenämndens prövning.

Detta bör exempelvis medföra att man kan hålla bibelstudier över 1 Kor 14 och utlägga texten i enlighet med den klassiska förståelsen av Herrens bud. Skäl för detta är att ett sådant sammanhang ger utrymme för dialog och diskussion kring texterna.

Sammanfattningsvis fastslår Överklagandenämnden att det finns en predikofrihet som dock begränsas av den pastorala omsorgen. Detta medför en viss osäkerhet som innehavare av vinningstjänsten bör ta notis om.

Överklagandenämnden har inte fastställt Domkapitlets beslut så vitt gäller gärningspåståendet utan endast i rubriceringen. En rättvis presentation av utgången i Överklagandenämnden är följaktligen att Fogelqvist frias från anklagelsen om heresi men faller honom för en ringa oaktsamhet i tjänsten.

När det gäller påföljden ska det notera innebörden en skriftlig erinran ska uppfattas bokstavligt. Det är en påminnelse om vad prästen borde ha gjort annorlunda.

I denna mening går Domkapitlet inte fri från en skriftlig erinran genom den kritik som riktas mot deras handläggning av ärende. Närmare bestämt att som första åtgärd pröva frågan om Fogelqvists behörighet att utöva prästämbetet utan att först föra samtal med honom. Att Överklagandenämnden finner det befogat att uttala sig om detta obiter dictum är en av de mer anmärkningsvärda skrivelserna i beslutet. Att man inte finner några övriga handläggningsfel i ärendet är värt att notera. I övrigt torde avgörandet ligga i linje med tidigare praxis.

2015-02-16

© Andreas Stenkar Karlgren

Grönvall & Partners

<http://www.gronvallpartners.se>